



MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

ERSCHEINT JEDEN SONNTAG.

ELŐFIZETÉSI ÁRA :

EGÉSZ ÉVRE 16.— K | NEGYED ÉVRE 4.— K  
FÉL ÉVRE 8.— K | EGYES SZÁM —.60 K

FŐSZERKESZTŐ

DR. BISCHITZ BÉLA  
ÜGYVÉD.

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, V. KER., SAS-UTCA 20. SZÁM.  
TELEFON 108—00.

HIRDETÉSEK mm. SZÁMITÁSSAL DIJSZABÁS SZERINT

## Tanácsadó bányamérnökök.

A bányavállalkozás kétségtelenül egyike a legkockázatosabb vállalkozásoknak.

A bányavállalkozás kockázata tulajdonképpen kétféle, ugymint: kereskedelmi és technikai.

A vállalkozás kereskedelmi kockázata a kisebbik, mert a mai viszonyok között tulajdonképpen minden bányászásra érdemes ásványt több-kevesebb üzleti élelmességgel lehet értékesíteni. Még a legrosszabbul áll a dolog a nemes fémeknél, amelyeknek árait a piacon a világ gazdag, nemes fémeket adó bányamezőinek kiapadhatatlannak látszó termelése nyomja le.

A fémttechnikának bámulatos fejlődése biztosítja a nem nemes fémeknek kelendőségét

A többi hasznosítható ásvány értékesítése sem nehéz feladat, mert hiszen ezek legtöbbször a bányászata épen a keresletnek megfelelőleg fejlődött ki.

A fűtőszerek használható ásványokról: a petróleumról és a különböző ásványzselekről a könnyű értékesíthetést nem is szükséges hangsúlyoznunk. A világforgalomnak hihetetlen kifejlődése s vele karöltve a géptechnikának szédítő térhódítása valóságos *tűzelőszer-inséget* idéztek elő. A számító tőke már a sarkokat övező, örökös jégmezők alatt szunnyadozó szénttelepekre is spekulál. Megszerzésükért sorompóba lépett már a nemzetközi vetélkedés.

A bányatermények értékesítése tehát nem képez a bányüzletnél különös kockázatot. Ennél sokkalta nagyobb az a kockázat, amelyet a tőkének a bányászati technikai bizonytalanságai miatt kell viselnie. A technikai nehézségek, bizonytalanságok ellen csak a széleskörű tapasztalat és éleslátású szakismeret az egyetlen megbízható fegyver.

A megbízható, tapasztalatokban kipróbált szakismeretre már magában a normálisan menő üzem keretében is nélkülözhetetlen szükség van, lehetetlen anélkül megindulnia a vállalkozó tőkének a bánya, vagy kohóüzem megalapozásánál.

Ha ezekben az üzletágakban a tőke nem tett szert megfelelő szaktanácsadóra, az lehet, hogy az egész vállalat biztos tönkremenésével fizeti ezt később majd meg. Például egy nem épen kedvező viszonyok között levő, de különben értékes szénttelepnek a föltárása egészen speciális szaktudást igényel. Valaki lehet igen kitünő üzemmérnök, azonban nem volna tanácsos reábizni egy aknatelepitést, egy szénttelepnek a föltárását.

Ha széjjelnézünk a mi bányavállalkozásainkon, egyszerre szomoruan szemünkbe ötlük ennek a szak-

értelemnek a hiánya. Nálunk a tőke egyszerűen fel-fogad egy mérnöki képesítésű egyént s megbizsa a legkényesebb feladatokkal, mintha bizony a mérnöki oklevél egyuttal tervezésre való képességgel is fölrüházná a tulajdonosát.

Ezért van aztán, hogy a mi szénbányáinknak, különösen a kisebbeknek legalább negyven százaléka már a telepitésnél el van hibázva.

Nem egyszer hallottuk emiatt a tőkések panaszaát, hogy bányamérnökeink nem állják ki a külföldiekkel a versenyt. Pedig a dolog magyarázata nem abban fekszik. *A magyar bánya- és kohómérnök ki-állja a versenyt a külföldiekkel minden tekintetben.* Az ilyen elhibázott tervezéseknél többnyire a tőke hibás.

Nálunk kevés az ugynevezett szaktőke, amely a technikai vállalkozások tervezésénél ki tubná választani és meg akarná fizetni illendően a megfelelő szakértelmet. A kisebb vállalkozó úgy gondolkozik, hogy eleinte, mondjuk a bánya föltárásánál megfelel neki az olcsóbb ember is, majd ha a bánya nagyobb lesz, alkalmaz drágább embert.

Természetesen ez a dolog nagyon megboszulja magát. mert a rossz tervezéssel, elhibázott föltárással egyszersmindenkorra lehetetlenné van téve a reális bányüzem. Még nagy vállalatunk sem teljesen mentesek a tervezések botlásaitól.

A nagyobb bánya- és kohóvállalatunk ugyan megfelelő mérnöki kar fölött rendelkeznek, azonban kérdés, meghallgatják-e itt is a tervezésre leghivatottabbak véleményét?

Hát az államról mit szóljunk?

Az állami ugynevezett haszonhajtó vállalatoknál a tervezés fölött felső fokon egy bürokrata fog dönteni, aki a legtöbbször még csak nem is szakember. Ez magyarázza meg aztán az állami bányavállalkozások kudarcát.

Nekünk alkalmunk volt több vállalkozóval beszélni, akik sikertelen vállalkozásukért a szakemberek tévedését okolták. Nem volt pedig igazuk. A hiba az övék volt, mert a szakemberek kiválasztásánál őket kizárólag az olcsóság vezette.

Felelősség terhelte őket is, mert nem tudták megtalálni a megfelelő szakembereket. Pedig az emberek kiválasztása is hozzátartozik a vállalkozó kötelességéhez.

Valljuk meg őszintén, az a hazai tőke, amely nálunk bányavállalkozásra adja magát, jórészt ebben a hibában szenved.

A külföldi tőkének már kedvezőbb helyzete van. A külföldi tőke ha bánya-, vagy kohóvállalkozásba akar fogni, elmegy valamelyik jobbnévű magánmér-

női irodához, ahol megbízható utbaigazítást kap a vállalkozás reális lehetőségére s különös nehézségei felől.

Amerika, Angolország, Belgium, Franciaország, Németország, Svájc s a többi nagyiparos államokban mindenütt vannak tanácsadó mérnökök, akiknek véleménye nélkül a tőkés nem bocsátkozik bele nagyobb vállalkozásba

Ezekben az államokban a magán tanácsadó mérnökök igen fontos szerepet játszanak az ipari életben. Ezekben az államokban egy-egy magánmérnöki iroda valóságos fogalmat jelent. Még nemcsak nagyobb arányú vállalkozásánál kéri ki tanácsukat a tőke, hanem egyszerű üzemátalakításoknál is.

De előfordul az is, hogy szállító és vállalkozó vélemény eltérés esetén ilyen tanácsadó mérnökökhöz fordulnak, akiknek véleményében, mint valami döntő bíróban, megnyugosznak. Így megkímélik magukat egy hosszadalmas per költségeitől és huzavonájától.

Ha a nagy bányász-államok szakéletében szét-nézünk, azt látjuk, hogy ezeknek a tanácsadó bányamérnököknek mindenütt igen előkelő, vezető szerepük van. Ezek a bányamérnökök képviselik a föld-birtokost szénvagyonra fölötti örökösében a bányavállalkozóval szemben.

Ez a tanácsadó bányamérnöki foglalkozás mellett, hogy tekintélyszerzéshez segít, még anyagilag is fényesen biztosítja a szakember jövőjét.

Emlékezzünk csak vissza, hogy az állam néhány hónappal ezelőtt a két amerikai szakértő, tanácsadó mérnöknek hónapokon át napi 1000 koronát és fejedelmi ellátást fizetett. Pedig hát ezek az urak, ha jó szakemberek voltak is, még sem voltak egyedüliek és világhírességek a maguk szakmájában.

Nálunk egy egész tehetséges mérnöki kar esztendőknél át nem keres annyit, mint a két amerikai néhány hónap alatt keresett. És ebben bizony része van annak is, hogy Amerikában is ki van fejlődve a tanácsadó mérnöki intézmény.

A mi ipari életünk hátramaradottságát jellemzi az is, hogy nálunk tanácsadó mérnöki foglalkozásból megélni nagyon nehéz. Van ugyan nálunk is, úgy tudjuk, egy-két elég jól menő bányamérnöki iroda, de ez bizony csak kivétel.

Pedig a mi ezer bajjal küzdő bányászatunkra valóságos áldás volna ez az intézmény.

Külföldi tőkések, akik pénzüket nálunk akarják elhelyezni bányavállalkozásban, igen nagy szükségét érzik annak, hogy alig van nálunk tanácsadó bányamérnöki firma, akilhez fordulhatnak. Így aztán kénytelenek szóba állani olyan fél-szakemberekkel is, akiknek bizony nem a legmegbízhatóbb a tudományuk.

A kisebb bányavállalatok kudarca legtöbbször így magyarázható meg.

A tőke megfelelő szaktanács híján okvetlen balsikerral végzi vállalkozását. Ezek a kudarckok, melyek főként a nem megfelelő szaktanácsadó miatt következtek be, az óvatosabb külföldi tőkét visszatartják a bányavállalkozástól nálunk. Pedig nálunk még rengeteg kiaknázatlan kincs van a föld mélyében, amelyet mi tőkeszegénységünk miatt, külföldi segítség nélkül, soha ki nem aknázhathatunk. Tehát kétszeres érdekünk lenne, hogy a vállalkozó külföldi tőkét nálunk kudarc ne érje.

De szükséges lenne nálunk a tanácsadó mérnöki irodákra még más szempontból is. Említettük, hogy

nagyobb bányavállalataink rendelkeznek ugyan a megfelelően képzett mérnöki karral. De még ezek egyikénél-másikánál is olyan eredendő tervezési hibákra akadunk, amelyeknek nem volna szabad megtörténniük.

A tervezés különös tehetséget, rátermettséget követel. Valaki lehet igen jó igazgató, vagy üzemvezető, de azért tervezni esetleg nem tud.

Az üzem mindennapi előbbreviteléhez üzemvezetők és igazgatók kellene. Tőlük megkivánni, hogy tervezők is legyenek, tulságos követelmény. Aztán, ha a nagyobb vállalatok birnak is tartani maguknak tervező, tanácsadó mérnököket, ez a kisebb vállalatoknál valóságos fényűzés számba menne. Hiszen ezeknél esztendőknél mulhatnak el, amíg nagyobb-arányú befektetésre kerül a sor.

A kisebb bányavállalatokra tehát valóságos áldás volna, ha válogatnának a tanácsadó bányamérnökökben.

A nagyobb bányavállalatokat is sok botlástól kímélné meg az, ha tekintélyes magán bányamérnökök tanácsát kérhetnék ki nagyobb beruházásaiknál.

A vállalat mérnöki karára ez egy cseppet sem lenne megszegyenítő, mert hiszen több szem többet lát. A mérnöki karra az ilyen tanács kikérése még azért is kellemes volna, mert megoszlanék a felelősség.

Gyakori eset, hogy egy nagyobb beruházás a leggondosabb tervek dacára sem sikerül úgy, amint azt várták. A balsiker oka természetesen a tervező technikus lesz.

A kereskedelmi ember könnyen kivágja magát, de a szakember számára nincsen kegyelem.

A természeti viszonyokban rejlő sikertelenség miatt nem egy tehetséges szakembert láttunk már nyugalomba küldve. Milyen jó volna ilyen esetben, ha egy magánmérnök is adott volna tanácsot. Akkor legalább nem vádolható méltatlanul a vállalat a saját embereit.

Kis és nagy vállalatok csak hasznát látnák eszerint ennek az intézménynek.

Az állami gazdálkodásra meg egyenesen életszükséglet volna egy megbízható, független, tanácsadó mérnöki kar.

Ne tessék benne személyes sérelmet keresni, de az egész világon úgy van, hogy az állami gazdálkodásban nem mindig a leghelyesebb eszme érvényesül.

Nem mindig azok jutnak a tervezéshez, akiknek meg is van az arravaló képességük. Mennyi balsikertől óvhatná az meg az állami bányászatot, ha a nagyobb tervekkel kitűnő magánmérnökök véleményét is meghallgatnák, akik előítéletektől függetlenül adnák meg a legelfogulatlanabb tanácsot.

De ettől a bölcsességtől még igen messze tart bennünket a rangsor gögje.

Utóbbi időben mozgalom indult meg a hites bányamérnöki intézmény föllállítására. Ez is nagyban elősegítené azt a felette kívánatos dolgot, hogy azok jussanak a tervezéshez, akiknek ahhoz a legjobb tehetségük megvan, de nem pótolná a tanácsadó mérnökök intézményét, amellyel a mi ipari életünk szegényebb, mint a nagyobb iparos államoké.

És ez is eggyel több ok arra, hogy a mi, sokszor bizony nem eléggé megfontolt tőkebefektetésein nyomán, bennünket azokénál sokkal gyakoribb és érzékenyebb veszteségek érjenek

## A bányahatósági tisztviselők második országos szaktanácskozása.

(II. folytatás.)

### VI. A státus rendezés kérdése.

Dr. Szeőke Imre főbányabiztos, akit a múlt évi szaktanácskozmány az emlékirat elkészítésével bízott meg, jelenti, hogy az még teljesen nem készült el, de semmi akadályja sincs annak, hogy rövidesen be-nyújtható legyen.

*Stempel Gyula bányakapitány indítványára elhatározta a szaktanácskozmány, hogy a státus rendezés ügyében még a szaktanácskozmány tartalma alatt küldöttséggel járul a nagyméltóságú m. kir. pénzügyminiszteriumhoz s átnyújtja emlékiratát.*

### VII. A bányahatóság hatásköre a bányavasutak (kötél pályák) külszíni villamos áramvezetékek engedélyezése és a bányászati kisajátítás tárgyában.

#### Hatásköri kérdések a bányászati közigazgatás köréből.

Azt hiszem, osztatlan véleménynyel találkozom, amidőn annak a nézetemnek adok kifejezést, hogy a bányászati közigazgatásnak egyik legfontosabb kérdését képezi a bányahatósági hatáskör helyes megállapításának a kérdése. A közigazgatás más ágazatánál a felekre nézve talán közömbös lehet, hogy például valamely rendezési ügyben a polgármester illetékes-e eljárni, vagy a rendőrkapitány, avagy hogy valamely adónak a kivétele a pénzügyigazgatóság, vagy a községi előljáróság hatáskörébe tartozik-e? A bányászati közigazgatás terén azonban ezek a kérdések nem lehetnek közömbösek, sőt a bányászati érdekeinek a biztosítása szempontjából sokszor nagyon is fontosak.

A bányászati ipar különyszerű, gyorsan változó viszonyai ugyanis a különyszerű törvények mellett a közigazgatás terén is szakszerű, gyors, könnyed s a viszonyok alapos ismeretét feltételező eljárást kívánnak meg. Ilyen eljárásra pedig csakis a szakhatóságok képesek, miért is a bányászati közigazgatás a kultur államoknak csaknem mindenikében szakhatóságokra van bízva.

Nem lehet tehát közömbös, sőt sokszor nagyon is életbevágó kérdés a bányászatról nézve, hogy valamely közigazgatási cselekmény a bányászati különyszerű viszonyaira és céljaira alkotott szakhatóság, vagy pedig a bányászati közigazgatás jelentőségét belátni, különyszerű céljait megérteni nem tudó általános közigazgatási hatóságok hatáskörébe tartozik-e?

A kérdés fontosságát illetőleg utainom kell még arra a körülményre is, hogy a szakhatóságok eljárása nemcsak azért felel meg jobban a bányászati céljainak, mert azok a bányászati szükségleteit ismerve és megérve eljárásukban helyes vezérelvek által irányítottak, hanem azért is, mert az általános közigazgatási hatóságok a hatáskörükbe utalt ügyekben a bányászati körében is az általános közigazgatási ügyekre nézve fennálló eljárási szabályok, illetőleg módok szerint kötelesek eljárni, az az eljárás pedig lényegesen nehezekebb és költségesebb a bányahatóságok által követett eljárásnál.

Az eljárási módok különbségének feltüntetése céljából talán elég rámutatnom a bányavasutak engedélyezésére, amely célból a vasutrendőri hatóság a legtöbb esetben, minden érthető ok nélkül, két ízben is, majd nem a félévmegyévt szokta összehívni, amit ellenben a bányahatóság egy kiküldöttjével egy délelőtt elvégeztet.

Az előadottak után kétségtelen, hogy mi ezekben a kérdésekben a bányászati közgazdasági érdek, sőt a bányászati személy- és vagyonbiztonságához fűződő közérdek lehető megóvása céljából más irányt nem követhetünk, minthogy törvényes hatáskörünk védelmében minden egyes esetben a törvény által még megvédhető legszélsőbb álláspontra helyezkedjünk.

Ezek után rátérek az egyes hatásköri kérdések tárgyalására.

#### I. A külszíni erős áramu villamos vezetékek fektetésének az engedélyezése.

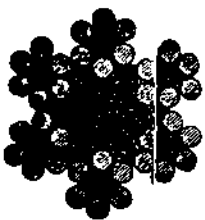
Ezt a kérdést azért kívánom leelőbb tárgyalni, hogy ezzel kapcsolatban itt mindjárt rámutathassak egy felmerült esetre, amely fényesen igazolja a hatáskör kérdésének fontosságát még azokban az esetekben is, amelyek felületesen nézve kisebb jelentőségűeknek látszanak.

Az 1888. évi XXXI. t.-c. a távirda, a távbeszélő és a villamos jelzők felállításának, berendezésének és üzemeltetésének jogát — a köz- vagy idegen magánterület által el nem választott telken vagy birtokon létesített magánhasználatra szánt berendezések kivételével — az államfentartott jogai közé sorozta, vagyis állami monopóliummá nyilvánította. Ennélfogva a közhasználatu és a köz- vagy idegen magánterületet érintő magánhasználatu távírdák, távbeszélők és villamos jelzők csak az államtól nyert engedély alapján állíthatók fel, illetőleg tarthatók üzembe. Ennek az engedélynek a megadása az említett törvény 2. §-a értelmében egy néhány ritkább kivételtől eltekintve a kereskedelemügyi miniszter hatáskörébe

# FELTEN ÉS GUILLEAUME

kábel-, sodrony- és sodronykötél-gyár részvénytársaság

BUDAPEST, I., Budafoki-ut 13533. hrsz. TELEFON: 60-11, 60-12, 60-13, 60-14.



Ólomkábelek. Villamvilágítási vezetékek. Sodronykötelek. Elektrolitikus vörösrézhuvalok, okonitvezetékek, szerelvények stb.



tartozik. Az említett törvény 14. §-a szerint, továbbá a közterületeken a villamvilágítások, ugyszintén bármely másféle villamvezetékek csak úgy létesíthetők és helyezhetők el, hogy azoknak berendezése és nevezetesen a villamáramnak vezetése által a közhasználatu távirtdák, távbeszélők és villamos jelzők működése meg ne akadályoztassék és meg ne zavarassék. E végből a villamvilágítási vagy egyéb villamvezetési berendezések kiviteli, valamint azok később bármikor célba vett módosításának, kiegészítésének stb. tervei a kereskedelemügyi miniszter előzetes jóváhagyása alá terjesztendőek.

A törvény idézett rendelkezései szerint tehát a bányatelepek magánhasználatu távbeszélői, amennyiben ezek, illetőleg az ezekhez tartozó vezetékek köz- vagy idegen magánterületet is érintenek, csakis a kereskedelemügyi miniszter engedélyével létesíthetők, illetőleg tarthatók üzemben. A villamos világítási és más erősáramu villamos berendezések létesítéséhez és üzemben tartásához azonban már a kereskedelemügyi miniszter engedélye nem szükséges, hanem csak abból a szempontból tartozik a kereskedelemügyi miniszter jóváhagyása alá, hogy a létesítendő berendezés a közhasználatu távirtdák, távbeszélők és villamos jelzők működését nem akadályozza, illetőleg nem zavarja-e meg s ha e tekintetben kifogás nem forog fenn, a kereskedelemügyi miniszter az illető berendezéstől a jóváhagyást meg nem tagadhatja.

A törvény idézett világos rendelkezései dacára a legtöbb helyen még jelenleg is az az eljárás van gyakorlatban, hogy a bányavállalatok a kereskedelemügyi miniszter engedélyezését kéri megcsak a távbeszélők, hanem annak mintájára az erősáramu villamos berendezések és vezetékek létesítéséhez, illetőleg fektetéséhez is, holott ez utóbbira csak a jóváhagyás volna kikérendő.

Talán felesleges is az engedélyezés és a jóváhagyás lényege közötti különbséget itten hangsúlyoznom, hogy tudniillik míg az engedélyezésnél a létesítés összes törvényes előfeltételei fennforgásának a vizsgálata és elbírálása a kereskedelemügyi miniszter jogkörébe tartozik, addig a jóváhagyás kérelmezésénél a kereskedelemügyi miniszter csak annak a kérdésnek a vizsgálatára s elbírálására terjeszkdhetnek ki, hogy az illető létesítmény ellen a közhasználatu távirtdák, távbeszélők és villamos jelzők zavartalan működése szempontjából kifogások nem merülnek-e fel?

Itt említem meg azt az esetet, amidőn az egyik nagyobb bányavállalat a távbeszélők mintájára szintén a kereskedelemügyi minisztertől kérelmezte egy erősáramu berendezés, illetőleg az ehhez tartozó vezetékek létesítésének, illetőleg fektetésének az engedélyezését s a kereskedelemügyi miniszter a létesítés összes, törvényes előfeltételei fennforgásának a vizsgálata után az engedélyezést megtagadta.

A villamos központ és a bányatelep között ugyanis egy közforgalmu ut futott keresztül, amely ut egy városnak volt a tulajdonában. Az utat tehát az erősáramu villamos vezetékekkel át kellett feszíteni. Erre az esetre az említett törvény végrehajtása tárgyában kiadott 1890. évi 23445. számú kereskedelemügyi miniszteri rendelet a magánhasználatu távirtdák, távbeszélők és villamos jelzőket illetőleg úgy intézkedik, hogy az átfeszítés csak az illető ut tulajdonosának a beleegyezése mellett történhetik meg. Ugyanez a szabály alkalmaztatott jelen esetben az erősáramu berendezésre is s az ut átfeszítéséhez, illetőleg a kérelmezett engedély megadása a város beleegyezéséhez köttetett. A város pedig arra való

hivatkozással, hogy egy villamos vállalattal kötött szerződésben villamos áram vezetésére szolgáló kábeleknek vagy sodronyoknak a város utcáin és terein való lerakására, illetőleg vezetésére az illető villamos vállalat javára kizárólagos jogot biztosított, nem volt hajlandó az ut átfeszítéséhez beleegyezését adni. A villamos vállalat viszont azt akarta kivinni, hogy a bányavállalat továbbra is tőle vegye többszörös áron a villamáramot, miért is mereven ragaszkodott a város által az ő javára biztosított kizárólagos joghoz s szintén ellenezte az ut átfeszítését.

A bányavállalat ekkor a tizenkettedik órában a bányakapitánysághoz fordult s ott kérelmezte az egész létesítmény engedélyezésével együtt az ut átfeszítésének az engedélyezését is.

A bányatörvény megalkotása idején az erős áramu villamos berendezésekről még szó sem volt s így természetes, hogy a törvényben ezeknek a berendezéseknek a létesítésére, illetőleg engedélyezésére vagy éppen a vezetékeknek köz- vagy idegen magánterületeken való átvezetésére vonatkozólag intézkedések nem foglaltatnak s így a felmerült esetben csakis a joghasonsrúség alapján lehetett eljárni. S az illető bányakapitányság a joghasonsrúség alkalmazásának a módját meg is találta, a szóban lévő berendezést a kereskedelemügyi miniszter fentemlített jóváhagyásának a fentartásával engedélyezte s egyuttal kimondotta, hogy az engedélyezni kért berendezések olyan természetűek, amelyeket a bányavállalkozó a bányatörvény 131. §-a alapján a bányatulajdonból kifolyólag nem csak szabadon létesíthet, hanem amelyeknek céljaira a törvény korlátain belül a szükséges idegen felkek átengedését is szorgalmazhatja, sőt a vezetékek fektetésének, illetőleg átfeszítésének a hatóság által való engedélyezését a bányatörvény 99. §-ának második bekezdése értelmében — a temetők és épületek kivételével — még a kisajátítási kényszer alól kivett magán- és közterületeken is megkivánhatja. A bányakapitányságnak ezt a határozatát az említett érdekelt villamos vállalat felfolyamodása következtében az 1907. évi 76941. számú határozatával a pénzügyminiszter is jóváhagyta.

Az ilymódon jogerőssé vált bányakapitánysági határozatot természetesen a kereskedelemügyi miniszter is respektálta s a berendezést az ujonnan folyamatba tett eljárásban már a törvény rendelkezéseinek megfelelően csak a közforgalmu távirtdák, távbeszélők és villamos jelzők védelme szempontjából vette vizsgálat alá.

## 2. A bányavasutak engedélyezése.

A bányavasutak engedélyezésére illetékes hatóságok tekintetében a 1890. évi 53239. számú kereskedelemügyi miniszteri rendelet a következőképen intézkedik: „Mindazon bányavasutakra, melyek az



**KRAYE FÉLE**  
**ROZSDAVÉDŐ**  
**HIDFESTÉK.**

**KRAYE É. ÉS TÁRSÁ**  
CSÁSZ. ÉS KIR. LUDVARI SZÁLLITÓK  
FESTÉK-KENCE-LAKK-GYÁR  
BUDAPEST (KRAYE FÉSTÉKUDVAR)  
**VI., Váci-ut 31.**

1881. évi XLI. törvénycikk 87. §-a értelmében valamely közlekedési utig (vasut, hajózható folyó, közt) vezetnek, az építési engedélyt — tekintet nélkül a vontató erőre — a kereskedelmi m. kir. miniszter adja meg. Ugyanez érvényes a tisztán belköllekedési célokra építendő bányavasutakra is, ha azok géperőre tervezetnek, ha azonban az ily belkezelési bányavasutak kézi vagy állati erőre tervezetnek, ez esetben az építésre a miniszter, illetve a politikai hatóság engedélye nem szükséges; az illetékes bányahatóság jogköre azonban ez esetben is érintetlenül marad.

E rendelkezés értelmezése tekintetében már egyes esetekben a legélesebb nézeteltérések merültek fel. A helyes értelmezés megállapíthatása céljából szükséges azért, hogy azt részre bontva minden egyes részét teljes világításba helyezzük.

Az idézett rendelkezés szerint a kereskedelmi miniszter kizárólagos engedélyezési jogkörébe tartoznak mindazok a bányavasutak, amelyek az 1881. évi XLI. t.-c. 87. §-a értelmében valamely közlekedési utig vezetnek. A hivatkozott 87. §. szerint pedig a bányászati célokra szükséges kisajátítások a bányajog szerint eszközöndök. Oly utak, vasutak, csatornák építéséhez szükséges területek azonban, melyek bányatermékeknek vagy bányászati célokra szükséges anyagoknak és eszközöknek a bányaterületéről a legközelebbi közlekedési utig, vagy viszont való szállítására építetnek, csak a jelen törvény értelmében sajátíthatók ki.

A kereskedelmi miniszter említett rendelkezésében tehát, amint látszik, némi ellenmondás van, mert az 1881. évi XLI. t.-c. 87. §-ára való hivatkozással azokat a bányavasutakat sorolja a saját kizárólagos engedélyezési jogkörébe, amelyek valamely közlekedési utig vezetnek, holott a hivatkozott 87. §. azon vasutak építéséhez szükséges területek kisajátítására nézve intézkedik, amelyek a bányatermékeknek a bánya területéről a legközelebbi közlekedési utig való szállítására építetnek, amelyek tehát mint csatlakozó bányavasutak ismeretesek.

Nem lévén kétség aziránt, hogy a fentidézett rendelkezés csakis a hivatkozott 87. § ban említett vasutakra nézve akart intézkedni, nézetem szerint ezt a rendelkezést a célzatának megfelelően másként értelmezni nem lehet, minthogy a kereskedelemügyi miniszter kizárólagos engedélyezési jogköre csakis a csatlakozó, vagyis azokra a bányavasutakra nézve áll fenn, amelyek a bányatermékek, vagy a bányászati célokra szükséges anyagoknak elszállítására, vagyis a bánya területéről a legközelebbi, erre alkalmas utig, vagy viszont való szállítására szolgálnak, de nem áll fenn ez a jogkör azokra a bányavasutakra, amelyek bár valamely közlekedési utat kereszteznek is, de nem csatlakozó vasutak, vagyis nem az anyagok elszállítására, hanem csak az anyagnak egyik mütől a másik mütőhöz való szállítására vannak hivatva.

A rendelkezésnek ez az értelmezése következik a rendelet következő mondatából is, mely szemben az előző mondatban szabályozott csatlakozó vasutakkal már a nem csatlakozó, vagyis belköllekedési célokra építendő vasutakra nézve intézkedik és pedig akképen, hogy az ilyen vasutak, ha géperőre vannak berendezve, a kereskedelmi miniszter, illetőleg a politikai hatóság, ellenkező esetben pedig a bányahatóság engedélyezési jogkörébe tartoznak.

E rendelkezés szó szerinti értelme szerint a földalatti, a bányában levő vasutak is a kereskedelmi miniszter, illetőleg a politikai hatóság engedélyezési

jogkörébe tartoznának, ha géperőre vannak berendezve. Miután azonban e rendeletnek ilyen célzatot tulajdonítani merő képtelenség, mert hiszen nemcsak a gyakorlati élet költeményeivel, hanem a józan észszel is ellenkeznék a földalatti vasutak engedélyezését és felügyeletét az erre hivatott bányászati szakhatóságtól elvonni és a gőz, villamos, vagy benzinmotoros szállítógépek engedélyezését a bányabiztonság követelményeivel teljesen ismeretlen vasutrendészeti hatóságra bízni, miután a további földalatti bányavasutak kizárólag csak a bányahatóság felügyeletére bizott bányászati személybiztonság tekintetében jöhetnek figyelembe és semmi tekintetben sem érintik a vasutrendészeti hatóságokra bizott általános közlekedési érdekeket. Kétségtelen, hogy az idézett miniszteri rendeletnek ez utóbbi rendelkezéssel nem volt, nem lehetett célja géperővel való vontatás esetére az összes belköllekedésre szolgáló bányavasutakat a vasutrendészeti hatóság engedélyezési jogkörébe vonni.

(Folyt. köv.)



## HAZAI HIREK.



### Előfizetési felhívás.

*Felkérjük azon tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése e hó végével lejár, hogy b. előfizetésüket meghosszabbítani sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében fennakadás történjék.*

**Lapunk legközelebbi száma december hó 25-én jelenik meg.**

**Kinevezés.** A m. kir. pénzügyminiszter Nierl Béla és Maruschka József bányamérnöki szakot végzett főiskolai hallgatót ideiglenes minőségű segélydíjas bányagyakornokká a marosújvári m. kir. főbányahivatal kerületébe, illetve a nagyági m. kir. bányaműgazgatósághoz nevezte ki.



(1913. 8. 11.)

**Az EMKE és a földgáz.** Az EMKE 1914 január hó 6-án Kolozsváron szaktanácskozást tart. *Hegyi Gyula* ipari főfelügyelő összeállította a tanácskozás munkatervét, amelyen szó van a földgázról is. Eszerint az EMKE elnökségének 292/1913. sz. átirata Erdély kulturális és közgazdasági bajainak s azok orvosszereinek megállapítására vonatkozóan, a gazdasági rész tárgyalása nem volna teljes, ha — bár csak röviden — utalás nem történnék a földgázra, melynek felbukkanásánál jelentősebb mozzanat Erdély közgazdasága és egész jövője szempontjából azidő szerint egy sínes a látóhatáron.

S bár a földgáz-kérdés nem látszik szorosan az EMKE hatáskörébe esni, folytatja *Hegyi* előadói munkálatában — mégis azon körülmény, hogy a földgázzal Erdély industrializálására s ezzel egyben a nemzetiségi kérdés végleges megoldására a mód és lehetőség szinte gondviselészerűleg kezünkbe adatott indokolja, hogy ezen kérdéssel foglalkozva, az EMKE állásfoglalása is kialakuljon, sőt szükség esetén a kérdés helyes megoldása érdekében az EMKE is sorompóba lépjen. Még egyszer hangsúlyozom, jelentősebb kérdés Erdély megmentése s egész hazánk jövője szempontjából a földgáznál egy sínes, sőt az egész ujkorban nem is volt. A Balkán eseményei körüöttünk a kis nemzeti államoknak nemzetiségek szerint való kialakulása és kiegyesülése Erdélyben a nemzetiségi kérdés alapos megoldását hazánk jövője szempontjából a legfontosabb és égetően sürgős feladatunkká teszi. S valóban gondviselészerűnek mondható, hogy ehhez a földgázzal ép most az e-zköz hatalmunkba került. Iparpolitikai szempontból kétség telen, hogy a földgáz alkalmas arra, hogy segélyével körzetében erős gyáripárt, nagy ipari gépöntőket teremthessünk. A földgázmező Erdély közepén úgy terül el, hogy annak körzetébe az összes nemzetiségi területek belétartoznak. Képzetelem előtt 15–16 erős város, hatalmas ipari empórium s legalább 20–30 különálló, nagy, egyes gyártelep (mindenik külön egy-egy kisebb várossal felérő) jelenik meg a komoly lehetőség és megvalósíthatóság reális birodalmában, megannyi az asszimilálás, a beolvasztás ollenállhatatlan tüzi kohója, melyek 2–300.000 ipari munkást foglalkoztatva, cca másfél millió lelket mozgósíthatnának s melyek Erdély sorsát egyszersmindenkorra eldöntönnék, azt a magyarságnak örökre biztosítván. Nemzeti létünk kérdése, hogy a földgáz — ahelyett, hogy messze vezetve s így megdrágítva, jelentősebb nemzetgazdasági haszon nélkül, a fővárosban világitásra stb. használtatnék fel okszerű hálózattal Erdélyben elosztva, a veszélyben forgó hazarészünk industrializálására fordíttassék.

**A máramarosi sóskutak.** Máramarosmegye lakosságának tudvalevőleg ősi joga, hogy a vármegyében lévő

sóskutak vizét szabadon használhatja, 1910. évben azonban a pénzügyminiszterium rendeletileg szabályozta ezt a jogot, amelynek következtében az állattenyésztő lakosság a pénzügyőrök részéről számos kellemetlenségnek van kitéve. Az érdekeltek ezért elhatározták, hogy fölíráttal fordulnak a kormányhoz, amelyben ősi joguk, a szabad sósvizhasználat restitucióját kérik.

#### Javaslat a bányakatasztrófák megakadályozására.

*Grosz Ábrás* okl. bányamérnök javaslatot terjesztett be a pénzügyminiszteriumhoz, amelyvel a robbanó bányalég okozta katasztrófákat egészen vagy nagyrészen megakadályozni véli, és pedig azért, hogy 1. azon kőszénbányákban, amelyekben robbanó sujtólég (CH<sub>4</sub>) és szálló szénpor akár külön, akár pedig együttesen fejlődnek, az ugynevezett biztosító-, vagy amint a bányahatósági rendelet mondja mentőlámpák használata tilos; a tisztí, altisztí és felvígyszózi személyzet azt csakis a sujtógáz felismerésére alkalmazhatja; 2. ilyen bányákban az eddigi mentőlámpák helyett általános és kötelezően csakis jól zárható biztonsági villamos bányalámpák használhatók; kivétel csakis az I alatti személyzetnél engedtetik meg; 3. ilyen kőszénbányákban csakis biztonsági lőszerekkel és akkor szabad robbantani, amidőn a vajatvég, valamint a munkahelyek oldalfalai visszafelé legalább is öt méterre jól lelocsoltattak és az ötödik méterben egy, az egész szelvényt betöltő széles vízfüggöny bocsájtatik le. *Grosz* egy terjedelmes füzetben indokolja részletesen javaslatát s ezenkívül egy általa szerkesztett, kombinált villamos és benzines biztosítólámpát is küldött a minisztériumba. A javaslatra legközelebbi számaink egyikében visszatérünk.

**Uj lőszergyárak.** A hadügyi kormány tudvalevőleg Magyaróváron lőporgyárat fog létesíteni. A hadsereg lőporszükségletének ellátásáról eddig jórészt az osztrák kincstári lőporgyár és a Nobel-dinamitgyár gondoskodott. A lőporgyár építését valószínűleg már a jövő év elojén kezdik meg. A lőszergyár helyére vonatkozólag még nem történt döntés. Komárom és Esztergom versenyznek érte.

**Bányamunkások gyűlése.** A pécsvidéki bányamunkások a hó 8 án Mecsekszabolcson népgyűlést tartottak. A gyűlés napirendjén a *bányamunkások helyzete és állásfoglalás a huszárgasággal szemben* szerepelt.

**Cégjegyzési hírek.** *Részvénytársaság közlaj kutatására*, főtelep Budapest. *Aron Gyula* cégjegyzési jogosultsága megszűnt. — *Fémütek és felszerelési gyár Münstermann E. részvénytársaság*, főtelep Budapest. *Bremhorst Albert*, *Soidler Vilmos* és *Vering Hermann* igazgatósági tagok ebbeli minősége és cégjegyzési jogosultsága bejegyezett. — *Magyar bányá- és kohóipar tanulmányi részvénytársaság*, főtelep Budapest. *Elek Pál* igazgatósági tagja és cégjegyzési jogosultsága megszűnt; *Károlyi Imre gróf* igazgatósági tag cégjegyzésre jogosult. — *Közlajfuonító gyár részvénytársaság*, Budapest. *Aron Gyula* cégjegyzési jogosultsága megszűnt.

## Szivattyukat és mérlegeket

gyárt mint különlegességet és legnagyobb rak-  
tárt tart épület- és diaphragma-szivattyukban

Árjegyzék ingyen  
és bérmentve

**Garvenswerke Wien, II., Handelsquai 130**

**Shállítások.** *Bányaberendezési cikkek.* A zeneiai bosnyák bányakezelőség az alábbi szükségletek szállítására nyilvános pályázatot hirdet egy teljes akna-állványzat és csillóberendezés; egy szállítóházikó kis vashiddal; továbbá a villamos központ kibővítése céljából egy 300 négyzetméter fűtőfelülettel bíró vízesőves kazán; egy turbo vízi korék 1000 PH teljesítőképességgel; és végül egy légsűrítőtelep 12 m<sup>3</sup> teljesítőképességgel, a hozzátartozó mélyítő furógéppel. Az ajánlattételhez szükséges adatok a bányakezelőség-nél megtekinthetők. Az ajánlatok legkésőbb 1913. évi december hó 22-ig beküldendők.

**Kő és kavics.** A Máv. aradi üzletvezetősége nyilvános pályázatot hirdet a vonalain 1914 ben szükséges kavicsolási anyagok szállításának biztosítására. A szükséges mennyiség 34.000 m<sup>3</sup> bányakavics. Ajánlatok december hó 22-ig adhatók be. — Budapest székesfőváros tanácsa a nyilvános versenytárgyalást hirdet a fővárosban 1914—1916. években szükséges 9890 m<sup>3</sup> bazaltzuzottkő, vagy 14.730 tonna bazalt terméskő és 1430 m<sup>3</sup> bazaltzuzalék szállítására. Ajánlatok december hó 15-ig adhatók be.

**Ártézi kutak.** A Máv. zágrábi üzletvezetősége nyilvános versenytárgyalást hirdet Adonypusztaszabohos állomáson létesítendő, körülbelül 300 méter mély ártézi kut furásával járó építési munkák végrehajtására. Ajánlatok december hó 30-ig adhatók be a zágrábi üzletvezetőség-nél. — Kiskunmajsza község eljárásai: a két ártézi kut létesítésére hirdet versenytárgyalást. Ajánlatok december hó 24-ig adhatók be.

**Állami kedvezmények.** A kereskedelemügyi miniszter a pénzügyminiszter hozzájárulásával az 1907. évi III. t.-c. alapján a Révai Oszkár fűtőkészülék- és fémáru-gyár részvénytársaság budapesti telepe részére engedélyezett állami kedvezmények hatályát további öt évre meghosszabbította. A Danica vegyipar részvénytársaság budapesti bejegyzett cég kaproncai kénsav-és szuperfoszfát gyárának üzemi kibővítése részére ugyanezeket a kedvezményeket az 1913. évi január hó 1-től a törzsgyár kedvezményeinek lejártáig, vagyis 1917. év végéig terjedő időre engedélyezte.

**Elhanyagolt bányák.** A zalatnai bányakapitányság a Porkura község határában fekvő Fogel és Mária névű bányatelek tulajdonosait következetes üzem-elhanyagolás miatt 100 korona másodfoku bírsággal sújtotta. További üzemelhanyagolás esetén a jogosítványt elvonják.

A zalatnai bányakapitányság felhívja a Füzesbarbura község határában fekvő Szt. József névű bányatelek résztulajdonosait, hogy az elhanyagolt üzemet indítsák meg, ellenesetben kétszeri bírságolás után elvonja a jogosítványokat.

Mint hogy a vikai vashányatársulat igazgatója és részvényesei a zalatnai bányakapitányság ama felhívásának, hogy a Vika község határában fekvő bányateleket helyezze üzembe, eleget nem tettek, a társulatot elsőfoku pénzbírsággal sújtották.

**Árjegyzéke** a besztorecbányai m. kir. rézpörölyhivatal kovácsolt és hengerezett rézgyártmányainak. Érvényes 1913. évi december 4-től. Mosó- és pálínkatlanok, mosótál, süvegok és ezekhez hasonló mélyített gyártmányok: 400 mm-ig 100 kgr. 253 korona, 400—800 mm-ig 100 kgr. 247 korona, 800—1100 mm-ig

100 kgr. 277 korona, 1100—1200 mm-ig 100 kgr. 287 korona, 1200—1300 mm-ig 100 kgr. 307 korona. Takaréktüzhelyüst 100 kgr. 263 korona. Kaesula 9—12 mm-ig 100 kgr. 240 korona, 13—28 mm-ig 100 kgr. 230 korona. Kazánfenék 100 kgr. 235 korona. Rudréz négyzetleges 100 kgr. 227 korona. Ócskaréz 100 kgr. 151 korona. Árjegedmény. Árak helyt Besztorecbánya vasuti állomás. 50 kg ot meghaladó rondolás esetén az áruk a vevő fél vasuti állomására bérmentve szállíthatnak.

## ✂ KÜLFÖLDI HIREK. ✂

**A német bányafapiac.** A bányafapiac helyzete nem eléggé tisztult. A bányai igazgatóságok az előző évekhez viszonyítva igen tartózkodóak bányafa megrendelőikben. Utának a vaspiacon uralkodó kedvezőtlen viszonyokra, amelyek kétségtelenül tartósan fogják befolyásolni a szén- és kokszpiacot s amelyek természetesen a bányafa árának kérdéseire is döntő hatással lesznek. Bár a bányafakészletek az összes bányákban igen korlátoltak, a bányai igazgatóságok a várakozás álláspontjára helyezkednek a bányafa ajánlatokkal szemben; magasabb követeléseket kerekon elutasítanak és csak a tényleges viszonyokra való nyomatékossá hivatkozással lehet a nagy bányatársulatokat rabolni arra, hogy árnyilatkozatot tegyenek. Ezek az árnyilatkozatok azonban csak a legkritikább esetekben vezetnek kötésre. Egynehány nagy bányafa fogyasztó társulat, így a „Gelsenkirchener Bergwerks-A.-G.” a Hilbernia bányatársulat, a „Harpener Bergbau A.-G.”, amelyek évi bányafaszükséglete 20 millió márka értéket képvisel, megegyeztek ugyan régi bányafaszállítóikkal és köbméterenkénti 17-50—18—márka (bányáig bérmentve) áralapon biztosították 1914—1915. évi szükségletüket. Ezek az árak köbméterenkénti 0-25 márka emelést jelentenek, míg a délnémet erdőségekből a múlt évi gömbfaárakat köbméterenként megközelítőleg 2 márkával emelték fel. Ehhez járul, hogy a hancsolási munkabérek jelentősen mértékben emelkedtek és hogy a bányafa földolgozásának önköltségei általában jelentékeny emelkedést mutatnak, amit aligha sikerül a támasztó oszlopok és süveggerendák megdrágításával kiegyenlíteni. Ha még azt is tekintetbe vesszük, hogy a szász közép-német-országi és csehországi barnaszénbányák is elutasító álláspontra helyezkednek a magasabb bányafaárakkal szemben és olcsóbb árak reményében elhalasztják kötéseiket, nyilvánvalónak látszik, hogy a bányafakereskedelem csak akkor számíthat a múlt évinél jövedelmezőbb üzletre, ha minden erőjével a gömbfa eladási árának nagyobb mérvű leszorítására fog törekedni. Tekintve, hogy a padlódeszkapiac tul van zsúfolva, az oroszországi gyengébb erdei fenyőszállfa kínálata nagyrésztben valószínűleg a bányafapiac részére fog felszabadulni és nincs kizárva, hogy ezen a részen sikerül majd olyan árakat elérni, amelyek biztosítani fogják a fennőbb megjelölt áralapon történt kötéseknek lebonyolítását.

**A délafrikai bányákról.** A délafrikai 53 bányatársulat közül — az általuk közrebeszített félévi kimutatások szerint — 20 nem fizethetett az I. félév végén osztalékot, ami 15 millió Lira tőkének a meddőségét jelenti. Ennek oka abban rejlik, hogy nagyon sok bányatársulat már a félévi jelentésben számolta el a sztrájk

# Luftfilter

baut als  
besondere  
Spezialität

## G. A. Schütz

Maschinenfabrik

Abt.: Luftfilterbau

## Wurzen, Sa.

okozta nagy veszteségeket, úgy okoskodva, hogy a kedvezőtlen számadás most, amikor a közelmúlt eseményei még élénk emlékezetben vannak, nem fog olyan nagy visszahatást kelteni a közvéleményben és nem fog a piacra nyomást gyakorolni. És az eredmény — úgy látszik — igazolta ezt a feltevést. Bár tagadják s bár erőfeszítéseket tesznek, hogy a bajon segítsenek, a bensülött munkások szegődtesének útjában álló nehézségeket még nem sikerült elhárítaniok. A miners' phtisis megakadályozására vonatkozó előírások már egy teljes éve vannak érvényben és a megbetegedésekről szóló jelentések eddig elég kedvezőek, nem szabad azonban szem elől téveszteni, hogy ez az idő nagyon rövid ahhoz, hogy a végleges eredményről már most ítéletet lehessen mondani. Az új, villamos uton való robbantási eljárás bizonyára nagy mértékben fog a viszonyon javítani, mert a robbantások alatt a munkásokat felszínre hozzák és nem kell többé a robbantási zónákban képződő nagy porfellegeket magukba szívniok. Ezt a rendszert a legközelebbi jövőben több bányá fogja alkalmazni. Hogy a kormány meg fogja-e kísérteni, hogy az elektromos robbantást törvényhozási uton az összes bányaművekre nézve kötelezővé tegye, ma még nem tudni; valószínűnek látszik, hogy ez a rendszabály a pénzügyi körökben ellenzésre fog találni, mert a nappali munkázás — állítólag — nagy idővesztéssel jár.



## DEUTSCHER BERICHT.



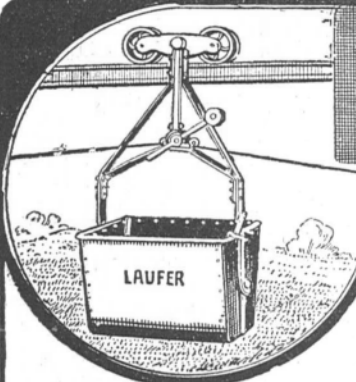
### INDUSTRIE UND VOLKSWIRTSCHAFT.

#### Ueber das Salinenwesen in Ungarn.

Ein Hauptgebiet der Salzgewinnung Ungarns ist das siebenbürgische Salzvorkommen, das geologisch der jüngeren Tertiärformation, dem Negon, zugehört. Das siebenbürgische Salzvorkommen entsendet seine Ausläufer bis nach Rumänien in das Moldaugebiet. Die Zahl der Solquellen in Siebenbürgen ist ausserordentlich gross; mehr als 600 Quellen sind bekannt. Besonders stark vertreten sind die Solquellen in der Gegend von Bistritz, Kolozsvár, Parajd und Marosujvár. Etwa 200 Solbrunnen stehen in Siebenbürgen in Betrieb. Trotz des Reichtums an Solquellen ist dennoch keine einzige Saline in Siebenbürgen vorhanden, vielmehr erfolgt die Salzgewinnung allein auf bergmännischer Grundlage. Demgemäss sind in Siebenbürgen fünf königl. ungarische Salzbergwerke vorhanden, und zwar zu Décsakna im Komitat Szolnok-Doboka, zu Marosujvár und zu Vizakna im Komitat Alsó-Fehér, zu Torda im Komitat Torda Aranyos und

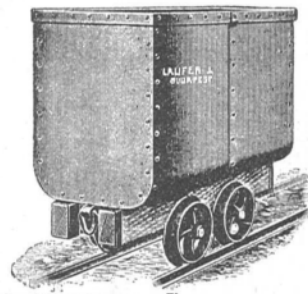
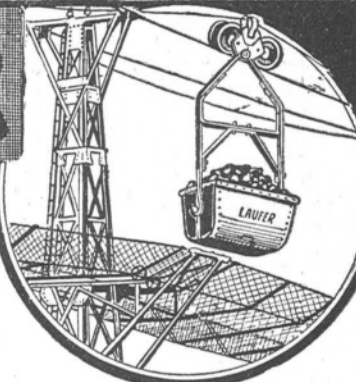
zu Parajd im Komitat Udvarhely. Zuständig für die siebenbürgischen Bergwerke ist das königl. ungarische Oberbergamt zu Marosujvár. In Ungarn beschränkt sich die Salzgewinnung ausschliesslich auf Steinsalz und Sudsalsz; es wird kein Meersalz gewonnen. Auf die Steinsalzproduktion entfallen etwa 95 Prozent der Gesamtgewinnung. Die Bevölkerung Kroatiens ist seit jeher an Meersalz gewöhnt; aus diesem Grunde deckt die ungarische Finanzverwaltung den Meersalzbedarf in den österreichischen Seesalinen Istriens und Dalmatiens.

Das grösste Salzbergwerk Siebenbürgens ist das zu Marosujvár, im Komitat Alsó-Fehér gelegen. Die Anfänge des neuzeitlichen bergmännischen Abbaues lassen sich bis auf das Jahr 1791 zurückführen. Zurzeit arbeitet man in Marosujvár so, dass man mittels Schräghammer und Sprengstoffen Salzbanke herstellt, aus welchen man etwa 50 Kilogramm schwere Formsalsstücke gewinnt. Der Salzstock von Marosujvár wird von Mergel eingeschlossen; vielfach bildet Schotter das Hangende. Das Salz ist mürbe und porös. Nach von Posepny veröffentlichten Analysen zeigt das Steinsalz von Marosujvár folgende Zusammensetzung: 97.04 bis 99.80 Prozent Chlornatrium, 0.00 bis 0.88 Prozent Chlorkalzium, 0.01 bis 0.83 Prozent Gips und 0.04 bis 1.84 Prozent Unlösliches. Die ausserdem anzutreffenden erdigen und gipshaltigen Salze zeigen natürlich eine andere Zusammensetzung. Das Steinsalz von Marosujvár hat den Ruf besonderer Reinheit. Als Seltenheit findet sich auch rosenrotes Kristallsalz. Nach Buschman standen im Jahre 1906 zwei Gruben mit einer Solenfläche von 31.530 Quadratmeter im Betrieb. Die drei Schächte dieser Grube besaßen eine Tiefe von 370 Meter. Daneben ist eine weitere Grube mit drei Schächten zur Reserve vorhanden. Die Gesamtanlage zählt 23 Stollen mit über 4000 Meter Länge. Zwölf Dampfmaschinen bewältigen den maschinellen Betrieb in den Gruben, wie Förderung, Wasserhaltung, Antrieb der Werkstättenmaschinen usw. Die Gruben besitzen elektrische Beleuchtung. Das Fördergut wird, soweit es Steinsalz ist, unmittelbar am Schacht in die Eisenbahnwagen verladen, während das Bruchsalz erst in die Mahlgänge der Salzmühle geschickt wird, und dann in 50 Kilogramm fassende Salsäcke verladen zu werden. Da viel erdiges Salz vorhanden ist, erbaute man im Jahre 1896 eine „Erste ungarische Ammoniaksofabrik“ zu Marosujvár, welche das erdige Salz, sowie die im Schachtsumpf sich ansammelnde Sole verarbeitet. Beschäftigt werden auf dem „Königl. ungarischen Salzbergwerk Marosujvár“ durchschnittlich mehr als 500 Personen; daneben steht noch eine erhebliche Zahl von Kindern in Arbeit. Die Jahres-



# LAUFER

## GÉPÉGYAR

*Budapest VII.  
Palotai-út 15H.  
Telefon. 75-40.*

*Kötelpályák.  
Kisvasutak.  
Bányakocsik.*

produktion schwankt zwischen 50.000 bis 70.000 Tonnen Salz.

Das im Komitat Udvarhely liegende königl. ungarische Salzbergwerk Parajd befindet sich nicht weit von der Eisenbahnstation Sónvárad. Die Salzlagerstätte von Parajd ruht am Südwestabhänge des Harzittagebirges. In der ganzen Gegend sind Salzquellen ausserordentlich zahlreich vertreten; besonderes Interesse verdient der Parajder Salzberg „Sóhegy“, der eine Höhe von 98 Meter und eine schwachgewölbte Kuppe besitzt. Vielfache Salzauswitterungen weisen auf das Vorhandensein dieser Salzlagerstätte hin; an einem in der Nähe befindlichen Bach treten an den Ufern nackte Salzfelten zutage. Nach einer Schätzung aus dem Jahre 1893 soll sich der Salzreichtum des Parajder Salzberges auf 950 Millionen Tonnen Salz belaufen. Es sind mehrere Gruben vorhanden, jedoch ist in der Regel nur eine Grube im Betrieb. Drei Gruben mit mehr als 5000 Quadratmeter Fläche dienen zu Reservezwecken. Der Betrieb erfolgt durch zwei offene Schächte und sieben Stollen, welche letztere eine Ausdehnung von 5200 Meter besitzen. Nach den von Pösepny bekanntgegebenen Analysen zeigt das Salz von Parajd folgende Zusammensetzung: 97.44 bis 99.81 Prozent Chlornatrium, 0.00 bis 0.56 Prozent Chlorkalzium, 0.09 bis 1.06 Prozent Gips, 0.00 bis 0.04

Prozent schwefelsaures Natrium und 0.10 bis 2.24 Prozent Unlösliches.

Als geologisch zusammengehörig mit dem Salzberg von Sóhegy ist der Salzberg von Szováta zu betrachten, der nordwestlich liegend eine Höhe von 395 Meter besitzt. Ein kleineres Unternehmen ist das königl. ungarische Salzbergwerk Déesakna, das im Südwesten von der Hauptstadt Dées des Komitats Szolnok-Doboka liegt.

Am südlichsten von den siebenbürgischen Salzbergwerken liegt dasjenige von Vizakna, und zwar in der Nähe der gleichnamigen Stadt, 10 Kilometer im Nordwesten von Hermannstadt entfernt. Die Lagerstätte ruht im Becken von Vizakna. Das Salz ist nur von einer 4 bis 8 Meter starken Schicht eines sandigen, glimmerigen Tones bedeckt. Das Hängende selbst wird von einem dunklen Mergel gebildet, der sich vermutlich durch Auslaugungen des Steinsalzes gebildet hat. Die Schichten sind stark unregelmässig. Die grösste bisher errichtete Tiefe betrug etwa 150 Meter.

**Skodawerke.** Die Skodawerke haben von der chinesischen Regierung eine Bestellung von Haubitzen im Lieferungswerte von 6 1/2 Millionen Kronen erhalten.

## ULRICH B. J. Budapest

Raktár és iroda: IV., Váci-körút 31.

Legnagyobb raktárt tart a következő cikkekben: mindenféle csövek, horgonyzott lemezek, hullámlemezek, ólomárak, kőanyag-csövek és kéménytoldók, fürdőberendezési tárgyak, szivattyúk, tömlők, vizöblítő árnyékszék, turfaszóró árnyékszék, bordásfűtő csövek, bányaszellőző csövek, szerszámok, víz-, légszusz- és gőzfelszerelvények.

**KKK**

**AKTIENGESELLSCHAFT KÜHNLE, KOPP & KAUSCH FRANKENTHAL-PFALZ**



(1121/38)

KKK  
TURBO

fuvók,  
kompressorok,  
ventilátorok.

Vezérképviselet: Faber és Erdélyi okl. gépészmérnök

Budapest, VI., Váci-körút 57/a  
műszaki irodája :: Telefon: 5-32

**KKK**

SIMMERINGI GÉP- ÉS VAGGONÉPÍTŐGYÁR :: EZELŐTT H. D. SCHMID

BRÜNN-KÖNIGSFELDI GÉPGYÁRA

BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 8. SZÁM.

Dugattyús és centrifugál

Szivattyúk

gőz-, transzmisszió és villanyüzemre.

Bányaszivattyúk,

garantált legjobb hatásfok.

Eredeti DIESEL

Nyersolaj  
Földgáz  
Benzin  
stb.

MOTOROK

Elsőrangú gyártmány, legjobb hatásfok.

== Gazdaságos üzem. ==

== Árajánlatok és költségvetés díjmentes. ==



**KÜLÖNFÉLÉK.**

**Különféle olajok földolgozásánál** még nem sikerült olyan terméket előállítani, mely utólagos raffinálás nélkül használható, illetve piacképes volna. Az alábbi eljárással ellenben ily terméket nyerünk.

Az eljárás abban áll, hogy valamilyen olajhoz, például nyers kőolajhoz, vagy viaszhoz, kátrányhoz vagy hasonlókhöz a foszfornak valamilyen oxigén vegyületét, így például foszforsavat, vagy a foszfor oxigénvegyületeinek keverékét, például foszforsavat és pyrofoszforsavat és foszforos savat keverünk hozzá. A foszforsavnak stb.-nek a használata által lehetővé válik, hogy az olajokból, viaszból és hasonlókból a tisztatlanságokat kiváltszuk. Ez részben desztillációnak a közreműködésével, részben pedig desztilláció nélkül is foganatosítható.

Az eljárásnak keresztülvitele az olaj származási helyének megfelelően, például a következőképpen történik:

1000 kg. nyers olajhoz folytonos keverés mellett 300 kg. foszforsavat vagy 200 kg. foszforsavat, 60 kg. pyrofoszforsavat és 5 kg. foszforos savat adagolunk és az anyagot a szokásos módon desztilláljuk.

Jelen eljárást nemcsak nyers olajoknál, viasznál és hasonlóknál, hanem oly desztillátumoknál is alkalmazhatjuk, melyeket tetszőleges olajokból, viaszból, vagy kátrányból nyerjük. Ezek a desztillátumok a jelen eljárással tovább tisztíthatók.

A hozzákeverendő foszfor oxigénvegyületeknek alakja és mennyisége a földolgozandó nyersanyag és az előállítandó termék szerint változik.

Az eljárás nemcsak egyszerűbbé teszi a nyers kőolajoknak és hasonlóknak földolgozását, hanem a földolgozás sokkal olcsóbbá is válik, mivel az nem sok időt, sem nagy munkát nem igényel, sok olajvesztést nem okoz és az elhasznált foszfor-oxigénvegyületek tiszta állapotban visszanyerhetők.

# Mélyfurásokat

elvállal és furóeszközöket szállít:

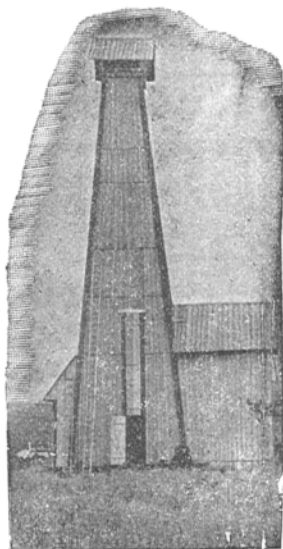
## Fauck A. és Társai

**Budapest,**

**I., Budafoki-ut 22**

**Telefon: 130—95.**

**Sürgöncim: Szénérc.**



Az utolsó években 100 több egyezményes furást hajtottunk végre, melyek közül számos furólyuk 1200 méternél nagyobb mélységet ért el.

(955/52/II)

## Magyar királyi államvasutak.

323263—1913. F IVa. szám.

# Hirdetmény

## gyors- és teherárúk, továbbá élőállatok fuvarozási biztosítása tárgyában.

Értesítjük a t. szállító közönséget, hogy az állomásainkon, valamint a kezelésünkben levő vasutak állomásain feladásra kerülő áruk és élőállatok fuvarozási biztosítása iránt kereskedelemügyi m. k. miniszter ur önmagyméltóságának jóváhagyásával az „Európai áru- és podgyászbiztosító részvénytársaság” budapesti céggel szerződést kötöttünk.

E szerződés alapján köteles a nevezett részvénytársaság a feladók kívánságára a feladásra kerülő áruknak és élőállatoknak fuvarozási biztosítását az egész vasuti szállítási útvonalra az elveszéssel, hiánnyal sérüléssel járó veszélyek ellen elvállalni.

A biztosítás az árufelvételi helyeken alkalmazottainknál a biztosítási összeg bemondása és a biztosítási díj kiegyenlítése által köthető.

A biztosításra nézve az állomásokon kifüggesztett hirdetményekben foglalt általános biztosítási feltételek és díjszabály mérvadók.

A biztosítási feltételek szerint a részvénytársaság vasutak fuvarozási felelősségén túlterjedő és a kártérítési összeg jelentékenyen felemelt mértékű állal felelősséget.

A részvénytársaság a biztosított áruknál előforduló elveszések, hiányok és sérülések következtében bejelentett kárigényeket kereskedelmi szervezetéből folyó egyszerű ügyvitele folytán a legrövidebb idő alatt intézi el.

Az áruk biztosításáért fizetendő: fuvarlevelenkint 20 fillér kezelési illeték és ezenfelül a biztosítási összeg minden 100 koronája után Magyarország, Ausztria, Bosznia-Hercegovina területére, valamint Németországba és Svájcba feladott küldeményeknél 10 fillér, a többi európai országokba feladott küldeményeknél pedig 15, illetve 20 fillér. A biztosítási díj lerovása a fuvarlevelek hátlapjára ragasztandó biztosítási bélyegjegyekkel történik.

Az európai áru- és podgyászbiztosító részvénytársaság az állomásokon kifüggesztett hirdetményekben foglalt általános biztosítási feltételektől eltérő és a szállító közönség érdekeinek további kielégítésére alkalmas különleges biztosítások kötését is vállalja. Az ilyen különleges biztosítások kötését alkalmazottaink is közvetítik.

Tekintettel azokra az előnyökre, amelyek az áruknak fuvarozási biztosításából a szállító felekre hármlanak, közegünket usítottuk, hogy az árubiztosítást a szállító közönség figyelmébe ajánlják és a szállító közönségnek a biztosításra vonatkozólag mindennemű felvilágosítást készséggel adjanak meg. Kívánatra pedig a részvénytársaságnak a biztosítás feltételeit és díjszabályát magában foglaló prospektusait szolgáltatassák ki.

Az európai áru- és podgyászbiztosító részvénytársaság igazgatósága (Budapest, V., Eötvös-tér 2.) az általános biztosítási feltételekről és biztosítási díjszabályról kívánatra bárkinek lenyomatot küld és minden természeteszerű felvilágosítást közvetlenül is megad.

A részvénytársaság hasznos és közérdekű szolgálatait a t. szállító közönség figyelmébe ajánljuk.

Budapest, 1913. évi november hó.

**Az igazgatóság.**

(Utánnymás nem díjaztatik.)